

Prof. Dr. JÓZEF KOFFLER (Lwów).

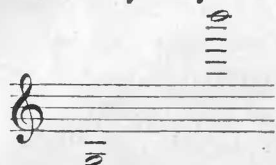
INSTRUMENTACJA.

XXI.

(Ciąg dalszy)

Skrzypce.

Skalę skrzypiec można w przybliżeniu ograniczyć do trzech oktaw i jednej kwinty:

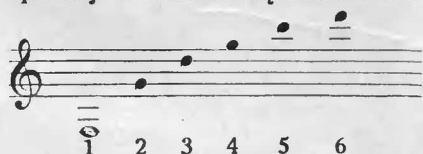
Jednak dla użytku orkiestralnego od b^3 w górę należy bardzo ostrożnie postępować. Łatwym jest e^4 jako ton flażoletowy. Gamy djatoniczne wypadają na skrzypcach, jak zresztą na wszystkich smyczkowych instrumentach, bez zarzutu. Chromatyczne jednak nie są tak czyste, gdyż gra się je przesuwając jednym palcem od djatonicznej nuty do jej chromatycznej odmiany. Zdolność interwałowego napięcia na jednej strunie dochodzi do zwiększonej kwarty względnie zmniejszonej kwinty.

Każda struna ma odmienny odcień zabarwienia: struna G brzmi cudownie pełno, D i A dyskretnie, E świecąco.

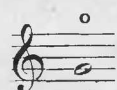
Podwójne tony są bardzo łatwe, o ile jeden z nich leży na pustej strunie. Pozatem łatwe są wszystkie równoczesne wielkie i małe seksty, wielkie, małe i zmniejszone septymy, wielkie i małe tercje o ile nie leżą zbyt wysoko. Możliwe do wykonania są czyste i zwiększone kwarty, zmniejszone i zwiększone kwinty, jakoteż czyste oktawy. Możliwe są wielkie sekundy, niewygodne jednak małe sekundy. Czyste kwinty na instrumentach smyczkowych z reguły brzmią nieczysto; należy ich więc możliwie unikać. Najwyższe napięcie ręki na dwóch sąsiednich strunach jest nona mała; wielka nona jest nie do wykonania.

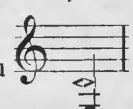
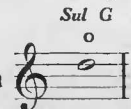
Trójdźwięki i czterodźwięki są w najrozmaitszych kombinacjach możliwe.

Na wszystkich strunach można przez delikatne poruszenie odpowiednich miejsc wywołać 2, 3, 4, 5 i 6 alikwot tonów pustej struny jako t. zw. flażolety. Np. na pustej strunie G są możliwe flażolety:

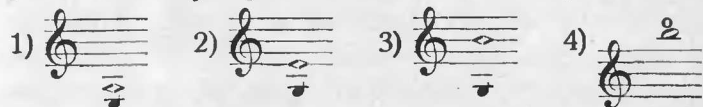
Ton 2 powstaje przez poruszenie struny w połowie

jej długości notuje się go Ton 3 można wywołać dwoma sposobami: a) przez poruszenie struny w $1/3$ długości lub b) w $2/3$ długości. Notacja

w pierwszym wypadku w drugim

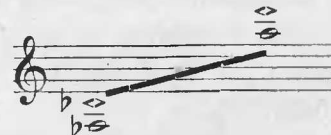
Również ton czwarty da się wywołać w dwojaki sposób: a) przez poruszenie struny w $1/4$ długości

lub b) w $3/4$ długości Natomiast 5 ton da się wykonać aż czterema sposobami:

przyczem kwadratowa nuta oznacza miejsce, w którym należy palec położyć bez nacisku.

Ponieważ ilość naturalnych flażoletów jest ograniczona, posługujemy się ponadto sztucznymi. Do wykonania ich potrzebne są dwa palce: jeden, który strunę skraca, drugi, który porusza skróconą strunę w odpowiednim miejscu, wywołując w ten sposób alikwot. Możliwe są na skrzypcach następujące flażolety:

Kwadratowa nuta górna oznacza miejsce na strunie, w którym należy palec położyć bez nacisku.

Ton efektywnie brzmiący leży o dwie oktawy wyżej od niższego tonu.

Jeżeli nasadza się smyk przy żabce i ciągnie po strunie ku główce, oznacza się to znakiem \square , zaś przy odwrotnym procesie ∇ . Artykulacje możliwe na skrzypcach są mniej więcej następujące:

Wielkie staccato (*grand détaché*) — każdy ton całym smykiem od żabki do główki i z powrotem bez opuszczenia struny. Daje to brzmienie pełne i silne. Grając tylko w dół z ciągłym nasadzaniem przy żabce zaostża się brzmienie, lecz tempo musi być powolniejsze, niż przy pierwszym sposobie.

Średnie staccato osiąga się, używając tylko jedną trzecią długości smyka, co umożliwi szybsze tempo.

Małe staccato gra się u główki, dobre jest dla miejsc bardzo szybkich i delikatnych.

Martellato gra się główką, markując każdy ton jak uderzeniem młotka. Możliwe to jest zarówno w piano jak i w forte.

Saltato polega na odbijaniu środka smyka od struny przy każdym tonie.

Pozatem są możliwe wszystkie rodzaje artykulacji.

Pizzicato polega na szarpaniu struny palcem.

Tremolo polega na bardzo szybkim powtarzaniu jednego i tego samego tonu lub na szybkiej kilkukrotnej zmianie dwóch tonów. Np.

Dla osiągnięcia wyjątkowo potrzebnego suchego trzasku uderza się struny drzewem (prętem), żąda się przy pomocy dopisku *col legno*. Cofa się ten przepis, podobnie jak i *pizzicato*, słówkiem *arco*.

Dla zamglenia brzmienia nakłada się na podstawkę tłumik, wymaga się go dopiskiem *con sordino*, cofa się dopiskiem *senza sordino*. (C. d. n.)